

แนวทางปฏิบัติ เรื่อง การรายงานธุรกรรม
สำหรับ นิติบุคคลและบุคคลธรรมดา
ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ
ปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่า
ด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

แนวทางปฏิบัติ เรื่อง การรายงานธุรกรรม สำหรับ ประเภทนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด โดยในแนวทางปฏิบัติส่วนนี้จะกล่าวถึง ประเภทธุรกรรมที่ผู้ประกอบอาชีพต้องรายงาน และประเภทธุรกรรมที่ไม่ต้องรายงาน หลักการพิจารณา ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยของลูกค้า หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการรายงานธุรกรรม

ข้อ ๑. ผู้รายงานธุรกรรม

ตามแนวปฏิบัติฉบับนี้ ผู้รายงานธุรกรรม ต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมุ่งเน้นถึง นิติบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) บุคคลและนิติบุคคลที่ประกอบกิจการรับแลกเปลี่ยนเงินตรา
- (๒) นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ

ข้อ ๒. ธุรกรรมที่ต้องรายงาน

กิจกรรมหลักๆของ นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตาม กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (๑) รับซื้อเงินตราต่างประเทศจากลูกค้า
- (๒) ขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ลูกค้า
- (๓) รับซื้อเช็คเดินทาง (Traveler's Check) หรือตราสารทางการเงิน (ต่างประเทศ) จากลูกค้า
- (๔) รับเงินสดเพื่อโอนมูลค่าเงินไปต่างประเทศตามคำสั่งของลูกค้า
- (๕) ส่งมอบเงินสดให้แก่ลูกค้าที่มารับเงินตามคำสั่งโอนเงินจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ดี จากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดให้ ผู้ประกอบอาชีพ มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๒.๑) ธุรกรรมที่ใช้เงินสด หมายถึง กิจกรรมการรับเงินสดกับบุคคลผู้รับอนุญาต ซึ่งไม่รวมถึง การ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องเป็นการทำธุรกรรมที่เป็นการรับหรือส่งมอบเงินสดกับ ลูกค้าโดยตรงเท่านั้น ซึ่งได้แก่

- กรณีผู้มีหน้าที่รายงานเป็นนิติบุคคล (อาทิ พนักงานส่งมอบเงินสดให้ลูกค้าในการแลกเปลี่ยน เงินตรา เป็นต้น) และกิจกรรมเงินสดดังกล่าว ต้องมีมูลค่าเงินสดตั้งแต่ “ห้าแสนบาทขึ้นไป”^๑

- กรณีผู้มีหน้าที่รายงานเป็นบุคคล (อาทิ พนักงานส่งมอบเงินสดให้ลูกค้าในการแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น) และกิจกรรมเงินสดดังกล่าว ต้องมีมูลค่าเงินสดตั้งแต่ “หนึ่งแสนบาทขึ้นไป”

(๒.๒) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย^๒ หมายถึง ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อ หลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับ

^๑ กฎกระทรวง กำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๙

การกระทำความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และให้หมายความรวมถึงการพยายามกระทำความธุรกรรมดังกล่าวด้วย

ข้อ ๓. หลักเกณฑ์ในการรายงานธุรกรรม

ในการรายงานธุรกรรมของลูกค้า ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีแนวทางในการกำหนด แบบรายงาน ระยะเวลาส่งรายงาน และผู้กรอกแบบการรายงาน ดังนี้

ตาราง ๑ : จำนวนเงินสด มูลค่าธุรกรรมและแบบรายงานธุรกรรม

ประเภทธุรกรรม	จำนวนเงินสด/มูลค่าธุรกรรม	แบบรายงาน	ผู้กรอกแบบรายงาน
ธุรกรรมที่ใช้เงินสด สำหรับผู้มีหน้าที่รายงานที่เป็นนิติบุคคล	ธุรกรรมที่ใช้เงินสดตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป	ปง ๑-๐๑	เจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยให้ผู้บันทึกข้อเท็จจริงลงลายมือชื่อและเขียนชื่อและนามสกุลด้วยลายมือบรรจงกำกับไว้ พร้อมกับระบุวัน เดือน ปี ที่บันทึกข้อเท็จจริงไว้ด้านบนขวาของช่องแบบฟอร์ม
ธุรกรรมที่ใช้เงินสด สำหรับผู้มีหน้าที่รายงานที่เป็นบุคคลธรรมดา	ธุรกรรมที่ใช้เงินสดตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป	ปง ๑-๐๑	เจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยให้ผู้บันทึกข้อเท็จจริงลงลายมือชื่อและเขียนชื่อและนามสกุลด้วยลายมือบรรจงกำกับไว้ พร้อมกับระบุวัน เดือน ปี ที่บันทึกข้อเท็จจริงไว้ด้านบนขวาของช่องแบบฟอร์ม
ธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	ธุรกรรมการโอนมูลค่าเงินหรือรับโอนมูลค่าเงิน โดยหักบัญชี ตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป หรือ ธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นการส่งมอบเงินสด ตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป	ปง ๑-๐๕-๙	เจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยให้ผู้บันทึกข้อเท็จจริงลงลายมือชื่อและเขียนชื่อและนามสกุลด้วยลายมือบรรจงกำกับไว้ พร้อมกับระบุวัน เดือน ปี ที่บันทึกข้อเท็จจริงไว้ด้านบนขวาของช่องแบบฟอร์ม
ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย	ไม่จำกัดจำนวนครั้ง จำนวนเงินหรือมูลค่าธุรกรรม	ปง ๑-๐๓	เจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยให้ผู้บันทึกข้อเท็จจริงลงลายมือชื่อและเขียนชื่อและนามสกุลด้วยลายมือบรรจงกำกับไว้ พร้อมกับระบุวัน เดือน ปี ที่บันทึกข้อเท็จจริงไว้ด้านบนขวาของช่องแบบฟอร์ม

๓.๑ วิธีการส่งรายงานธุรกรรม

สามารถส่งรายงานธุรกรรมทุกประเภทได้ โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

- ก. ยื่นรายงานธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงาน
- ข. ส่งรายงานธุรกรรมตามแบบรายงานทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โดยมีหลักฐานการส่งที่ชัดเจน หรือส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) หรือไปรษณีย์เอกชน ซึ่งสามารถตรวจสอบผู้รับปลายทางได้
- ค. ส่งรายงานธุรกรรมเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ กำกับและส่งด้วยวิธีที่สำนักงานประกาศกำหนด

^๒ เป็นธุรกรรมที่ไม่จำกัดวงเงินและประเภทในการรายงาน

๓.๒ ระยะเวลาในการส่งรายงานธุรกรรม

นิติบุคคลที่รับแลกเปลี่ยนเงินตรา ต้องส่งรายงานธุรกรรมทุกประเภท “ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการรายงานธุรกรรมของผู้มีหน้าที่รายงาน” คือ

(๑) การส่งรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน และธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

- กรณี นิติบุคคล ให้ส่งเดือนละ ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ธุรกรรมที่ได้กระทำขึ้นในวันที่ ๑ ถึง วันที่ ๑๕ ของเดือนให้นิติบุคคลฯส่งรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน ภายในวันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๒๒ ของเดือนนั้นๆ (ภายใน ๗ วันนับถัดจากวันที่ ๑๕)

ครั้งที่ ๒ ธุรกรรมที่ได้กระทำขึ้นในวันที่ ๑๖ ถึง วันสิ้นเดือน ให้นิติบุคคลฯส่งรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน ภายในวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๗ ของเดือนถัดไป (ภายใน ๗ วันนับถัดจากสิ้นเดือน)

- กรณีบุคคลธรรมดา ให้ส่งรายงานภายในสิ้นเดือนของเดือนถัดไป

(๒) ระยะเวลาและขั้นตอนการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ก. ระยะเวลาในการรายงาน

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา ๑๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบข้อ ๒ (๒) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดว่าเมื่อมีการทำธุรกรรมกับผู้มีหน้าที่รายงานและพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง (๓) ให้ผู้มีหน้าที่รายงานมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปง. **ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิเหตุอันควรสงสัย**

“วันที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายถึง วันที่ผู้มีหน้าที่รายงานทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยซึ่งคือวันที่ผู้บริหารระดับสูงทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (ผู้บริหารระดับสูง หมายถึง ผู้บริหารหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนผู้มีหน้าที่รายงาน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ วรรคสอง^๓ รวมตลอดถึงบุคคลผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนผู้มีหน้าที่รายงานด้วย)

ผู้มีหน้าที่รายงานต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและทำความเข้าใจความเห็นชอบผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิจารณาอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา ๑๓ (๓) แบ่งเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑) การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเมื่อผู้มีหน้าที่รายงานพบเหตุอันควรสงสัยเอง

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับผู้มีหน้าที่รายงานและพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้ผู้มีหน้าที่รายงานรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปง. **ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิเหตุอันควรสงสัย**

“วันที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายถึง วันที่ผู้มีหน้าที่รายงานทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๗๐ วรรคสอง “ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล”

ดังนั้น การเริ่มนับระยะเวลา ๗ วัน ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้บริหารระดับสูงทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งก็คือวันที่ผู้บริหารระดับสูงได้ตรวจสอบ วินิจฉัยและอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยไปยังสำนักงาน ปปง.

๒) การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเมื่อผู้มีหน้าที่รายงานได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๒.๑) กรณีได้รับแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจาก สำนักงาน ปปง. สำนักงานตำรวจ หรือสถานีตำรวจ ผู้มีหน้าที่รายงานสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณา โดยอาจตรวจสอบการทำธุรกรรมของลูกค้ายที่มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นย้อนหลังนับตั้งแต่วันที่รับคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวโดยใช้กระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงเหตุอันควรสงสัยในการทำธุรกรรมของลูกค้ายรวมถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าหรือผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับลูกค้าที่เกิดขึ้นก่อนได้รับคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากสำนักงาน ปปง. หากพบว่าการทำธุรกรรมใดก่อนนั้นหรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องมีเหตุอันควรสงสัย ให้ผู้มีหน้าที่รายงานพิจารณารายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปปง. **ภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่เหตุอันควรสงสัย**

“วันที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายถึง วันที่ผู้มีหน้าที่รายงานทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ดังนั้น การเริ่มนับระยะเวลา ๗ วัน ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้บริหารระดับสูงทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งก็คือวันที่ผู้บริหารระดับสูงได้ตรวจสอบ วินิจฉัยและอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยไปยังสำนักงาน ปปง.

๒.๒) กรณีได้รับแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ส ให้ผู้มีหน้าที่รายงานพิจารณารายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปปง. **ภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่เหตุอันควรสงสัย**

“วันที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายถึง วันที่ผู้มีหน้าที่รายงานทราบถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย สำหรับกรณีนี้ วันที่ผู้มีหน้าที่รายงานทราบ หมายถึง วันที่ผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐ

ดังนั้น การเริ่มนับระยะเวลา ๗ วัน ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ การตรวจสอบ วินิจฉัยและอนุมัติควรต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้า อย่างไรก็ตาม ผู้มีหน้าที่รายงานต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และทำความเข้าใจเสนอผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิจารณาอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (ทั้งนี้ไม่ควรเกิน ๗ วัน)

ข. ขั้นตอนการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ผู้มีหน้าที่รายงาน มีหน้าที่ในการตรวจสอบธุรกรรมทั้งหมดของลูกค้าแต่ละราย เพื่อพิจารณาว่าในการทำธุรกรรมแต่ละครั้ง หรือแต่ละกลุ่มธุรกรรมของลูกค้า มีความผิดปกติอันจะเข้าข่ายเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งต้องรายงานต่อสำนักงานหรือไม่ โดยกระบวนการในการตรวจสอบธุรกรรมจนถึงการส่ง

รายงานต่อสำนักงาน ควรกำหนดเป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎกระทรวงว่าด้วยการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เมื่อมีการตรวจพบพฤติกรรมกรรมการทำธุรกรรมที่ผิดปกติของลูกค้ารายหนึ่งรายใด

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า เช่น ความสอดคล้องของมูลค่าในการทำธุรกรรมกับข้อมูลรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของลูกค้า ประกอบกับความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในการลงทุนในขณะนั้น รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีหน้าที่รายงานอาจนำมาพิจารณาตามนโยบายและแนวทางของผู้มีหน้าที่รายงาน

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมกรรมการทำธุรกรรมของลูกค้าที่ผ่านมา ว่ามีการทำธุรกรรมลักษณะเดียวกันนี้ในครั้งก่อนมากน้อยเพียงใด หรือมีเหตุอันควรสงสัยอื่นใดเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๔ รายงานผลการตรวจสอบและผลการวิเคราะห์ให้แก่ผู้บริหารที่มีอำนาจในการตรวจสอบธุรกรรมที่อาจมีเหตุอันควรสงสัยของลูกค้า

ขั้นตอนที่ ๕ กรณีที่เห็นควรรายงานต่อสำนักงาน ผู้บริหารที่มีอำนาจดังกล่าว ลงนามอนุมัติเพื่อส่งรายงานธุรกรรมของลูกค้า เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

หมายเหตุ: ทั้งนี้ผู้มีหน้าที่รายงานอาจปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวตั้งแต่ ๑ ขั้นตอนขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละองค์กร แต่หากเป็นกรณีได้รับแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน (ยกเว้นคำสั่งของสำนักงาน ป.ป.ช.) ผู้มีหน้าที่รายงานไม่ต้องตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม โดยเมื่อได้รับคำสั่งดังกล่าวควรเสนอเรื่องให้ผู้บริหารที่มีอำนาจอนุมัติเพื่อรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยทันที

ข้อ ๔. ธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงาน

หลักเกณฑ์สำหรับธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงาน เป็นไปตามข้อบัญญัติในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๓) และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ข้อ ก. ธุรกรรมที่บุคคลหรือองค์กรต่อไปนี้ เป็นคู่กรณีได้รับยกเว้น ไม่ต้องรายงาน

ก-๑ พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินีนาถ พระราชทายาท หรือพระบรมวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจนถึงชั้นเจ้าฟ้า

ก-๒ รัฐบาล ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

ก-๓ มูลนิธิ ดังต่อไปนี้

- มูลนิธิชัยพัฒนา
- มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
- มูลนิธิสายใจไทย

ข้อ ข. ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน ประเภทสังหาริมทรัพย์ ที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้มาโดยการครอบครองตามมาตรา ๑๓๘๒ (การครอบครองปรปักษ์) หรือมาตรา ๑๔๐๑ (การจำยอม) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อ ค. ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์อื่น ที่ไม่ใช่ เรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือรถยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพน ยานพาหนะ เครื่องมือหรือเครื่องจักรกล และธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ข้อ ง. ธุรกิจที่เป็นการทำสัญญาประกันวินาศภัย ที่คาดว่าสถาบันการเงินจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาน้อยกว่าสิบล้านบาท กล่าวคือ เมื่อทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาประกัน เกิดความเสียหาย และมีมูลค่าในการชดใช้ค่าสินไหม น้อยกว่าสิบล้านบาท

ข้อ จ. การให้บริการหักบัญชีเช็ค ดราฟต์ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และตราสารทางการเงิน ซึ่งต้องไม่ใช่ธุรกรรมที่ใช้เงินสด

ข้อ ฉ. ธุรกิจที่ลูกค้าดำเนินการธุรกรรมผ่านเครื่องถอนเงินอัตโนมัติหรือผ่านเครื่องฝากเงินอัตโนมัติ

ข้อ ช. การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในสถาบันการเงิน หรือระหว่างสถาบันการเงิน เฉพาะที่สร้างขึ้นเพื่อสถาบันการเงินเท่านั้น เช่น กระทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของสถาบันการเงิน ในการลงทุน/เพิ่มทุน ลดความเสี่ยงในการบริหารกิจการ

ข้อ ซ. ธุรกิจที่มีหน้าที่รายงานดำเนินการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการกิจการภายในของผู้มีหน้าที่รายงาน ที่ไม่ใช่เป็นการให้บริการกับลูกค้า

ข้อ ญ. การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในสถาบันการเงินภายในประเทศ เฉพาะที่สร้างขึ้นเพื่อลูกค้ารายเดียวกันเท่านั้น

หมายเหตุ: ๑. ธุรกิจที่ได้รับยกเว้นตามข้อ ก. ได้รับยกเว้นทุกธุรกรรม

๒. ธุรกิจที่ได้รับยกเว้นตามข้อ ข- ญ ได้รับยกเว้นเฉพาะธุรกรรมที่ใช้เงินสด และธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยไม่รวมถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย”

ข้อ ๕. การเก็บรักษารายงานธุรกรรม

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมต้องเก็บรักษา สำเนารายงานธุรกรรม (กรณีรายงานด้วยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ หรือยื่น ณ สำนักงาน) ที่ได้รายงานต่อสำนักงาน หรือเก็บรายงานธุรกรรมในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (กรณีรายงานโดยส่งเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์) ไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย ๕ ปีนับแต่วันที่ลูกค้าทำธุรกรรม

ภาคผนวก

๑. ตัวอย่างธุรกรรมที่อาจรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

(๑) กิจกรรมทางธุรกิจที่มีความซับซ้อนมากเกินกว่าขั้นตอนที่ลูกค้าในกลุ่มเดียวกันดำเนินการ และสังเกตเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ที่ทำให้ซับซ้อนนั้น ไม่มีเหตุอันควรในทางธุรกิจปกติ หรืออาจต้องการปกปิดร่องรอยของเส้นทางการเงินหรือเจ้าของเงินที่แท้จริง

(๒) กิจกรรมที่พิจารณาได้ว่า ลูกค้าเจตนาจะหลีกเลี่ยงมิให้ต้องถูกรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด กล่าวคือ ลูกค้าต้องทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดในมูลค่าสองล้านบาทขึ้นไป แต่มีความตั้งใจจะหลีกเลี่ยงมิให้ต้องถูกรายงานอันผิดปกติไปจากลูกค้ารายอื่นทั่วไป

(๓) กิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพฐานะทางการเงินของลูกค้า หรือขัดกับสถานะทางเศรษฐกิจในขณะนั้นๆ

(๔) กิจกรรมที่พิจารณาได้ว่า น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการฟอกเงินหรือกระบวนการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การฉ้อโกงหรือการหลอกลวงประชาชน หรือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(๕) กิจกรรมที่ลูกค้าผู้กระทำหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจนั้น เป็นบุคคลที่อยู่ในรายชื่อของผู้ก่อการร้ายหรือผู้สนับสนุนการก่อการร้ายตามมติคณะมนตรีความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติ รวมถึงรายชื่อที่สำนักงานประกาศ (หากเข้ากรณีนี้ ผู้ประกอบอาชีพต้องรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานอย่างเร่งด่วน)

หมายเหตุ เนื่องจาก ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตรา ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน กำหนดขอบเขตให้ผู้ประกอบธุรกิจกลุ่มนี้ มีสิทธิในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทตราสารทางการเงิน ซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินที่ต้องรายงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ และผู้มีหน้าที่รายงานประเภทนี้ มีหน้าที่ต้องรายงานเป็นหลัก คือ ธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

๒. หลักการพิจารณาธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

พฤติกรรมที่ควรพิจารณาตรวจสอบ

เพื่อประโยชน์ในการส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย บุคคลที่รับแลกเปลี่ยนเงินตราอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมต่อไปนี้ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ละเอียดรอบคอบ ว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและควรรายงานต่อสำนักงานหรือไม่

(๑) พฤติกรรมที่ควรพิจารณาตรวจสอบ สำหรับบุคคลที่รับแลกเปลี่ยนเงินตรา

(ข้อ ๑) ลูกค้าถือเงินสกุลต่างชาติหลากหลายสกุลเงิน มาขอแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลใดสกุลหนึ่ง ในมูลค่าสูงมากจนผิดปกติ

(ข้อ ๒) ลูกค้ำที่พิจารณาได้ว่า น่าจะเป็นนักท่องเที่ยวหรือพำนักชั่วคราว แต่มาขอแลกเงินจำนวนมากผิดปกติ

(ข้อ ๓) ลูกค้ำคนไทย (ที่ไม่ใช่ลูกค้ำประจำที่เป็นบริษัทท่องเที่ยว) นำเงินบาทมาซื้อเงินสกุลต่างประเทศ ในมูลค่าสูงมาก (ทั้งที่ทำธุรกรรมการโอนเงินสกุลต่างชาติผ่านธนาคารจะสะดวกกว่า) หรือนำเงินบาทมาซื้อเงินสกุลต่างประเทศหลายสกุลเงิน ในมูลค่าสูง

(ข้อ ๔) กรณีพบว่า ลูกค้ำ มีความเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หรือการกระทำความผิดที่หน่วยงานของรัฐแจ้งรายชื่อไว้ หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในกรณีนี้นิติบุคคลที่รับแลกเปลี่ยนเงินตรา ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน

(๒) พฤติกรรมที่ควรพิจารณาตรวจสอบ สำหรับบุคคลที่ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ

(ข้อ ๑) ลูกค้ำมีการส่งเงินหรือรับเงินในมูลค่าเงินที่มีจำนวนมากและหลายครั้งในเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งที่การทำธุรกรรมลักษณะนี้ผ่านบัญชีธนาคารจะประหยัดและสะดวกกว่า

(ข้อ ๒) ลูกค้ำมาทำธุรกรรมการส่งเงินหรือรับเงิน ในนามของตนเอง (ไม่ได้มาเพราะรับมอบอำนาจ) แต่ไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม หรือคำถามเกี่ยวกับผู้ส่งเงิน หรือผู้รับเงินฝ่ายตรงข้ามได้ หรือไม่สามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้กรอกแบบรายงานธุรกรรมได้ กรณีนี้อาจเป็นพฤติกรรมของการรับจ้างทำธุรกรรมได้

(ข้อ ๓) ลูกค้ำสั่งโอนเงินไปยังปลายทาง ซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในเขตพื้นที่หรือประเทศที่เสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือการก่อการร้ายบ่อยครั้ง โดยเมื่อสอบถามวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม ลูกค้ำไม่แจ้งเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรมที่สมเหตุสมผล^๔ รวมถึงกรณีที่ลูกค้ำรับเงินโอนจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในเขตพื้นที่หรือประเทศที่เสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือการก่อการร้ายบ่อยครั้งด้วย

(ข้อ ๔) กรณีพบว่า ลูกค้ำ มีความเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หรือการกระทำความผิดที่หน่วยงานของรัฐแจ้งรายชื่อไว้ หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในกรณีนี้ผู้ประกอบการอาชีพต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน

^๔ กรณีนี้ มักเป็นธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินการก่อการร้ายหรือการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ลูกค้ำของผู้มีหน้าที่รายงานไม่มีอาชีพที่แน่นอน หรือมีข้อมูลการประกอบอาชีพรับจ้าง(ไม่ระบุสถานที่ประกอบกิจการ หรือรับจ้างทั่วไปไม่มีหลักแหล่ง) มีการโอนเงินหรือรับโอนเงินจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมหรือการก่อการร้าย โดยลูกค้ำของผู้มีหน้าที่รายงานไม่สามารถแจ้งที่มาของเงินได้ หรือแจ้งอย่างไม่สมเหตุสมผล อาทิ แจ้งว่า ญาติที่ทำงานในประเทศนั้นๆส่งเงินมาให้ โดยไม่ทราบว่าจะทำงานอะไร หรือต้องการส่งเงินไปชำระหนี้ โดยไม่แจ้งว่าชำระหนี้ใด และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลเบื้องต้นจะพบว่า ลูกค้ำของผู้มีหน้าที่รายงานผู้นั้นมักจะมีการศึกษาไม่สูงนัก และตามข้อเท็จจริงแล้ว แทบจะไม่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติหรือทำธุรกิจการค้าในประเทศนั้นได้เลย เป็นต้น